MJEKESI LIGJORE
PROF. FLAMUR BLAKAJ

1) Per nga distance e qitjes se barotit, plaget ndahen :
- Qitje me puthitje/afersia/largesia.
2) Fenomene percjellese te plaget me arme zjarri :
- Gazet (udhetojne deri ne 3cm nga tyta), flaka dhe bloza (20-30cm nga tyta), pjeset e padjegura te barotit (60-100cm).
3) Me se largu udhetojne :
- Pjeset e padjegura te barotit (60-100cm)
4) Kush ben pjese ne reaksionet vitale te pergjithshme :
- Hemorragjia, infeksionit, embolia dhe tromboza, aspirimi dhe degultimi.
5) Ne reaksionet relative vitale (lokale) bejne pjese :
- Gjakderdhjet nenlekurore, retrahimi I indeve, gervishjet, inflamacionet, formimi I dregzave
6) Nga aspekti mjeko-ligjor lezionet vdekjeprurese ndahen ne 2 grupe :
- Lezionet vdekjeprurese absolute/relative.
7) Lezionet absolute jane :
- Te gjitha demtimet te cilat ne cdo kohe dhe moment, pa marre parasysh rrethanat e jashtme dhe te brendshme, apo ndihmen e kualifikuar mjekesore e shpiejne personin ne vdekje, e keto jane : copetimet e trupit ne pjese, demtimet massive te zemres, aortes, trurit dhe melqise.
8) Lezionet relative jane :
- Ato lezione te cilat ne vetvete nuk jane vdekjeprurese por te shoqeruar nga rrethanat e jashtme apo te brendshme mund ti shkaktojne personit vdekjen. Ne rrethanat e jashtme bejne pjese : mungesa e ndihmes se pare/ndihmes mjekesore. Ne rrethanat e brendshme bejne pjese : gjendja e dobet e organizmit, mosha, semundjet e ndryshme organike.
9) Ne lezionet jo specifike apo te shkaktuara me mjete mbrerese bejne pjee :
- Mbrerja (?)
10) Dyshimi I vdekjes se papritur nga ana e mjekesise modern behet per tri arsye jane ato :
- Me qellim ekspertimi, karakter fundamental, karakter preventive.
11) Motivi suicidogjen mund te jete me karakter :
- Endogjen, ekzogjen.
12) Motivi endogjen :
- Semundje somatike dhe psikike.
13) Nga aspketi mjeko-ligjor me fatkeqesi (accidens) kuptojme:
- Privimin nga jet ate vetvetes apo personit tjeter pa qellim dhe vetdije.
14) Klasifikimi themelor I demtimeve te komunikacionit :
- Demtimet nga ndeshja e automjetit me kembesorin/automjetit me biciklistin/me personin I cili eshte ne te hasin me nje fortese ose pengese.
15) Ndeshja e automjetit dhe kembesorit ndahet ne 2 nentipe :
- 1. Tipi I ndeshjeve ne te cilin goditja e automjetit ngjet nen piken e drejtpeshimit te tipit te kembesorit. Ne mekanizmin e kesaj ndeshje dallohen 3 faza : I kontakti I trupit dhe I automjetit, II renia e trupit ne automjet, III hedhja e trupit ne baze (rruge, toke). 2. Ndeshja e kembesorit me automjetit transportues (kamione, autobuse etj).
16) Patologjia forenzike studion
- Demtimet te cilat shkaktohen nga veprimi I mjeteve mekanike te cilat shkaktojne cenimin e shendetit apo vdekjen.
17) Thyerjet e kafkes topografikisht ndahen :

- Thyrje te kulmit te kafkes (fissure, fraktura), thyrje te bazes se kafkes.

18) Qarja e eshtrave te kafkes varet nga :

- Frekuenca, amplitude, kahu, forca. Mund te jene -> thyrje me lakim/pelcitese ose plasaritese/tipit plasarites.

19) Thyrjet e tipit plasarites te kafkes shkaktojne :

- Siperfaqet e gjera goditese (koha e gjate e veprimit), masa e vogel = siperfaqja goditese e cogel = kogja e gjate e goditjes.

20) Pondfraktura:

- Te femijet me laikim e tere trashesise se ashtit, por me ruajtjen e periostit (green stick fraktura).

21) Cka thot ligji i Pupetit :

- Qe plasa e thyerjes nuk mund te jete e zhvilluar mbi thyerjet, por e krijuar.

22) Vdekja natyrore gjate lindjes :

- Nderprerja e parakohshme e qarkullimit placentar, nga kompresioni I kokes, gjakderdhja.

23) Sa mililitra gjak ka I porsalinduri :

- 200 – 400 ml gjak dhe nese humb 1/3 e gjakut mund te vdes.

24) Per tu kualifikuar vepra si vrasje e te porsalindurit duhet ti plotesohen keto kushte :

- Qe I porsalinduri te kete I lindur I gjalle/te jete sipas konceptit mjeko-ligjor, vrasja te behet nga nenat me qellim.

25) Vrasja active e te porsalindurit shkaktohet nga :

- Veprimet active te nenes dmth duke ushtruar dhunen : mbyllja e vrimave te hundes dhe gojes, shtrengim I qafes me lak, mbytje ne lengje.

26) Vrasja passive e te porsalindurit nenkupton :

- Vdekjen e te porsalindurit si pasoje e mosdhenies se ndihmes nga nena : duke mos ia lidhur kordonin umbilical, duke e lene ne te ftohte etj.

27) Per mjekesine ligjore me identifikim kuptojme :

- Te gjitha ato metoda qe perdoren per percaktimin e identitetit te nje individi qofte ai I gjalle apo I vdekur.

28) Identifikimi behet me keto metoda :

- Portreti I folur, pershkrimi I shenjave te veqanta, metoda e daktiloskopise, metoda antropometrike, fotografimi, metoda biologjike (ADN).

29) Dallimi te kafka mes meshkujve dhe femrave ne pikembeshtetje :

- Te meshkujt – ne 3 pika (occipital, procesi mastoid, nofulla e poshtme). Te femrat – ne 2 pika (kocka okcipitale, nofulla e poshtme).

30) Identifikimi me I sakte eshte permes :

- ADN.

31) Metoda diagnostike per identifikimin, e cila bazohet ne vijat papillare :

- Daktiloskopia.

32) Helmimet me CO2 ne shumicen e rasteve kane karakter :

- Aksidental.

33) Macerimi, mumifikimi dhe sapunifikimi bejne pjese te :

- Fenomenet e vonshme kufomore.

34) Aktedeshmia pershkruhet ne 4 pjese, cilat jane ato ?

- Hyrja, rrethanat e qeshtjes, pjesa pershkruese, konkluzioni.

35) Kush ben pjese ne kuader te demtimeve trupore :

- Faktoret fizik/kimik/biologjik/psikik/kombinuar/asfiktike/nutritive/

36) Cilat jane karakterstikat e vrimes dalese :

- Buzet e vrimes te crregullta dhe te citura jashte.

37) Ne materiet kimike me veprim local bejne pjese :

- Acidet/bazat, alkooli etilik, arsina (?).

38) Ne asfiksi mekanike nga shtypja bejne pjese :
- Varja.
39) Lezionet e kafkes te cilat vie deri te dermimi dhe fragmentimi I nje numri te madh te strukturave ashtrore quhen :
- Dermim – conquassatio.
40) Lezionet traumatike te trurit sipas PETTIT :
- Cmotio/contusion/compression cerebri.
41) Te cili nga ket olendimet cerebrale mungon substrati anatomo-patologjik :
- Comotio cerebri.
42) Hematoma epidurale paraqet gjakderdhjen mbi :
- Cipen e forte te trurit, kurse nen pllaken e brendshme te eshtrave te kafkes.
43) Hematoma subdurale paraqet gjakderdhjen ne mes te :
- Cipes se forte dhe cipave te buta te trurit.
44) Hemorragjia epidurale shkaktohet nga :
- A. meningica media.
45) Hemorragjia subdurale shkaktohet nga :
- Venat lidhese.
46) Pasojat e hershme ekstrakraniale :
- Demtimet e nervave kranial, aspirimi I gjakut – shkakut I drejperdrejte I vdekjes.
47) Pasojat e vonshme ekstrakraniale :
- Crregullimet neuro-endokrine te percjellura me : kaheksi, obesitas, ulcere.
48) Rryma alternative me e rrezikshme se ajo e vazhdueshme :
- E vertete.
49) Rrymat elektrike ne trupin e njeriut mund te kene veprim :
- Termik, mekanik, elektrolitik.
50) Figura e Lichtenbergut paraqitet te :
- Rrufeja.
51) Materiet kimike me karakter helmues mund te jene :
- Minerale (arseni, zhiva, plumbi, bizmuti), te botes bimore (opiumi, striknina, digitalisi, kokaina), te botes shtazore (kantaridina, potaminet).
52) Ndarja e helmeve sipas karakterit :
- Akute, subakute, kronike.
53) Vecorite e veprimit te helmit ;
- Vecorite/doza/rruget e helmit ne organizem/shperndarja ne organizem/eliminimi I materieve nga organizmi/ gjendja e organizmit dhe vecorive individuale/ gjendja fizike e helmit/ ndikimi I ambientit te jashtem.
54) Makrosomia putrefactive manifestohet me :
- Grumbullim I gazeve ne kavitete si dhe ne organet parenkimatoze me rritjen enorme te kufomes, gazet depertojne edhe nen lekure dhe shkaktojne pamje gjigande te kufomes.
55) Percaktimi I kohes se vdekjes.
- Ngacmimi I muskujve ne menyre mekanike (6-8 ore pas vdekjes), ngacmimi I pupullave me kemikale (4-6 ore), rekasioni I gjendrave te djerses (deri 30 ore), njollat kufomore paraqiten (20-30 min pas vdekjes), shtangimi fillon (2 ore pas vdekjes), ftohja e kufomes (1 grade per cdo ore ne temp 18-20 ore).
56) Cilat jane shenjat ne percaktimin e kohes se vdekjes :
- Njollat kufomore/shtangimet kufomore/ftohja kufomore.
57) Vdekjet e papritura studiohen me qellim :
- Ekspertimi, karakter fundamental, karakter preventive.

58) Substrati A-P te vdekjet e papritura ndahen ne 3 grupe :
- 1. Grupn e pare ndryshimet A-P spiegojne ne menyre te qarte shkakun e vdekjes. 2. Ndryshimet qe permbajne tabllon A-P japin mundesi per te spjeguar shkakun e vdekjes. 3. Kur ne autopsy nuk konstatohen ndryshime te mjaftueshme patoanatomike ateher efjala eshte epr autopsine e bardhe.

59) Substrati A-P I vdekjeve te papritura nga SKV jane :
- Semundjet iskemike te zemres, insuficienca akute e zemres – sindroma hipertonike, miokardiopatite kongjenitale – endokarditet.

60) Permendni disa organe qe I mbajne funksionet dhe nje kohe pas vdekjes :
- Levizja e peristaltikes se zorreve, reagimi I bebzave, levizja e spermatozoideve.

61) Cka quajme demtim (plage):
- Kuptojme veprimin e castshem dhe te papritur te agjenteve te jashtem te cilet mbi organizmin shkaktojne prishjen e teresise anatomike ose funksionit te indeve apo te organeve.

62) Njollat e kufomes (livores mortis) kalojne neper keto faza :
- Hipostaza, staza, imbilicioni kadaverik.

63) Ne baze te Prokopit :
- Njollat kufomore paraqiten 20-30 min pas vdekjes dhe gjate ores se pare shprehen me mire.

64) Permendi me rradhe nga larte poshte grupet e muskujve te rigor mortis:
- Zemra stangohet pas 30 min te vdekjes, muskujt e nofulles se poshtme, muskujt e qafes dhe te trupit, muskujt e gjymtyreve tee perm dhe te poshtem.

65) Te tharja e kufomore karakteristike eshte shenja :
- Njollat e Lareshes (tharja e skleres – njolle e erret ne forme te trekendeshit)

66) Kalbezimi kufomor (putrefaction) kalon neper 4 faza :
- Ngjyrosja (pseudomelanoza) -> 24-48 ore pas vdekjes, fryerja, lengezimi (3-6 muaj), skeletizimi (3-4 vjet pas vdekjes).

67) Gjate procesit te kalbezimit formohen :
- Materiet organike.

68) Stadi I ngjyrosjes pseudomelanine vie nga :
- Sulfmethemoglobina.

69) Cilat jane pergjegjesite e legjislacionit te deonalogjise :
- E drejta civile, penale dhe juridike.

70) Cilat jane fajet nga pakujdesia:
- Pakujdesia me vetedije/pavetedije.

71) Helmimet e gjakut :
- Mjetet qe formojne methhemoglobine, karboksihemoglobine, hemolitiket.

72) Ne baze te disa studimeve, digurat e papuillave te gishtrinjeve te duarve paraqiten si :
- Zona qendrore, bazale, periferike.

73) Pershkruani shtresat e udhetimit te flokut dhe pigemnti ne cilen shtrese ndodhet :
- Kutikula, shtresa medullare, shtresa kortikale (ndohet pigmenti).

74) Ekspertimi I njollave te gjakut mund te kete per qellim te zgjidh keto qeshtje :
- A eshte njolle humane/jo, a I takon viktimes – identiteti, percaktimi I kohes se shfaqjes se tyre – te krimet seksuale, percaktimi I perjardhjes se gjakut (hunda, zorra e trashe, menstruacione), percaktimi I grupit te gjakut/ADN nese eshte e viktimes/jo.

75) Nga pikepamja kimike varjet kalojne neper 3 faza :
- I -> fillon ne qastin kur trupi leshohet dhe laku shtrengon qafen dhe karakterizohet ng nje ndjenje e nxehtesise se kokes, zhurma te forta, rendim I kembeve dhe qafes. II -> fillon me humbjen e vetedijes, shfaqen konvulzione.

III -> quhet “faza e vdekjes aparente” fillon me pakesimin e levizjeve te frymemarrjes dhe me pas pasohet nga vdekja e vertete.

76) Shkaqet kryesore te asfiksise :

- Pakesimi/mungesa e O2 ne ajrin qe thithet, pengesa mekanike ne rruget e frymemarrjes, crregullimet e aktitet te frymemarrjes, pengesat e shkembimit te gazeve ne mushkeri, crregullimet e qarkullimit te gjakut/sasise se gjakut – hemorragjite, ulja e aftesise se indeve dhe qelizave per te marrur O2 nga gjaku.

77) Ndryshimet ne kufome qe ndodhin nga hipotermia :

- Poza karakteristike “e mbledhur kruspull”, gjetja e viktimes me tesha te hequra per shkak te halucionacioneve, zbehja e lekures/ngjyra roze, prania e ngrirjeve te shkalles se ndryshme, prania e njollave te gjakut, hapja e suturave te kafkes, shenja te pergjitshme te vdekjes asfiktike, ne mushkeri -> bronkospazma, atelektaza, emfizema, ne veshke -> nekroza tubulare akute, ndryshime degjenerative ne muskulin e zemres, mungesa e glikogjenit ne melqi.

78) Kush jane objektet e ekspertimit mjeko-ligjore :

- Ekspertimet e kufomave/personave/provave material/ne baze te materialeve te qeshtjes.

79) Diagnostifikimi mjeko-ligjor I helmimeve behet baze te studimit te :

- Rrethanave te qeshtjes, shikimi I vendit te ngjarjes, egzaminimi I kufomes se vderkur ne vendin e ngjarjes, autopsia, ekzaminimi kimiko-ligjor/tjera plotesuese (doza e helmit, gjetja fizike e helmit, tretshmeria e helmit, konvertimi I helmit, rruga e lendes helmuese ne organizem, shperndarja, mekanizmi I veprimit te helmit).

80) Brazda e strangulimit te **mbytjet** me lak karakterizohet :

- Pozite te pjerrte, thellesi jot e njejte.

81) Plaget mbretese kane keto vecori :

- Fijet indore (urezat indore) te pakeputura.

82) Permend te pakten 4 mekanizma te vdekjes ne demtimet prerese dhe shpuese ne qafe :

- Prerja e eneve te medha te gjakut ne qafe, demtimi I rrugeve te frymemarrjes, keputja e n.vagus dhe n.laryngeus superior, prerja e muskujve te qafes qe percillet me crregullim funksional.

83) Plaget prerese(vulnera scissa) perkrah karakteri mund te jene :

- Vrarese, vetvrarese, aksidentale.

84) Plaget prerese-shpuese (vulnera scissa-puncta) kane forme :

- Vezake, gjysmeharku, lineare.

85) Plaget carese (vulnus secatum) kane forme :

- Lineare, harku.

86) Cilat jane karakteristikat e lendimeve me arme zjarri :

- Vrima hyrese, kanali, vrima dalese, gervishjet, dermishjet, plaget mbretese.

87) Veprimi I plumbit :

- Shkues, tejshkuesd ,tagjencial.

88) Karakteristikat e vrimes hyrese jane :

- Forma, minus indi, brezi I fshirjes, brezi I mbretjes.

89) Karakteristikat e vrimes hyrese varen nga :

- Kendi I qitjes (kendi I drejte – vrima rrumbullaket, kendi I ngushte – vrima forme vezake), distance e qitjes, energjia kinetike e perdhes, ne vrimen hyrese gjimone formohet – minus indi, buzet e vrimes hyrese – jane te crregullta, te dermuara te mbuluara me gjak, diametri I vrimes hyrese – me I vogel se diametric I perdhes si pasoje e tkurrjes se lekures, brezi I fshirjes, brezi I mbrejtjes.

90) Ekzaminimi ne baze te dokumentacionit behet ne ato raste :

- Kur mungon objekti I ekspertimit.

91) Tanatologjia :

- Shkenca e cila mirret me studimin e procesit te vdekjes dhe fenomeneve te saj percjellese.

92) Definicioni I vdekjes :
- Pushim I plote I te gjita funksioneve jetesore.
93) Cka nenkuptojme me vdekje biologjike :
- Nderprerja e plote dhe e perhershme te gjitha funksioneve indore dhe qelizave te organizmit.
94) Ndarja e vdekjeve sipas karakterit :
- Vdekjet natyrore (fiziologjike, patologjike), vdekjet me dhune (vrasje, vetvrasje, aksidentale).
95) Te vdekjet e shpejta, gjaku ne zemer dhe ene gjaku eshte :
- I lengshem.
96) Formimi I dorezes se vdekjes pas :
- 30 ditesh.
97) Doreza e vdekjes te kufomat ne lengje shprehet :
- Per nje muaj.
98) Rigjiditeti kataleptik (shtangesia kufomore kataleptike) ndodh te :
- Ngacmimi I trunkthit
99) Lezionet psikike jane :
- Ato demtime qe shkaktojne cenimi e shendetit apo vdekjen ne menyre psikike e sidomos ne menyre emotive.
100. Uria me dhune (inanitio violenta) mund te jete :
- Akute dhe kronike.
101. Shenjat klinike te urise akute :
- Dobesim I pergjitshem dhe zvogelim I indit dhjamor, lodhja fizike dhe psikike, ulja e temperatures, delirium deri ne agoni, vdekja.
102. Shnjat klinike te urise kronike :
- Dobesim gradual, ulja e tensionit, zvogelim I potencies te meshkujt, edemat me te thekesuara ne kembe, hidropset dhe asciti, anemia dhe infeksionet.
103. Lezionet bakteriale jane :
- Ato demtimi ku cenimi I shendetit apo vdekja vjen si pasoje e futjes ne organizem te bakterieve dhe veprimit te endo dhe ekzo-toksinave.
104. Lezionet bakteriale mund te jene 2 llojesh :
- Alimentare, sekondare.
105. Butilizmi :
- Eshte nje nder format me te rend ate helmimeve ushqimore, qe shenjat paraqiten brenda 12-24 oreve, por mund te paraqiten edhe me perpara.
106. Problemet me te rendesishme per mjekesine ligjore nga sfera e jetes seksuale jane :
- Percaktimi I pjekurise seksuale, marredheniet seksuale fiziologjike dhe patologjike, percaktimi I virgjinitetit, deshtimet, lindja, dhunimi seksual, porsalidnja dhe I porsalinduri, ekspertimi I barres.
107. Kush ben pjese ne kuader te lendimeve specifike :
- Plaget prerese
108. Ne kuader te lendimeve nutritive ben pjese :
- Etja e dhunshme.
109. Helmuese jane preparatet e zhives :
- Sublimate, kalomeli, gernozani, germizani.
110. Helmimi me arsnik ka 3 forma :
- Forma gastrointestinale/paralitike/qe karakterizohet me iritim te konjuktives se syrit dhe rrugeve te frymemarrjes.
111. Karakteristike tejet e rendesishme eshte se :
- Arseniku deponohet ne thonje, floke, kocka -> helmimet mund te konstatohet disa vjet pas varrimit.

112. Ne insecticide organofosforike bejne pjese :
- Malationi, parationi, etioli, tiometani.
113. Ne grupin e insekticideve organoleptike hyjne :
- Lindani, heptaklori, parationi, malationi, etioli, diazinoni, tiometani, kerozani, rumezani.
114. Ne helmet e gjakut bejne pjese :
- at oqe krijojne methemoglobinen (KClO3, nitrite, nitrobenzoli, nitrogliceroli)/karboksihemoglobinen (CO), ato qe shkaktojne hemolize (arsina).
115. ne helmet qe formojne methemoglobinen tabloja A-P:
- njollat kufomore me ngjyre kafe.
116. te helmimet me monoksid karboni (CO):
- njollat kufomore me ngjyre vishnje/karmini, gjaku I lengshem me ngjyre te kuqe te qelet .
117. te vdekja nga cianidet cfare ngjyre ka kufoma :
- ngjyre te kuqe te celet.
118. te helmimet me HCN (ac.cianhidrik) ngjyra e kufomes :
- ngjyre te kuqe te celet.
119. shkaqet e lendimeve trupore :
- mekanike, fizike, kimike, asfiktike, nutritive, biologjike, psiqike.
120. ne demtimet mekanike mund te shkaktohet ne 3 menyra :
- levizjen e mjetit nga trupit/ltrupit nga mjeti/njerit dhe tjetrit ne te njejtin ne drejtim.
121. lezionet mekanike jospecifike jane :
- hemorragjia, mbretja (kontuzionet), dermishjet dhe gervishjet, plaget mbretese(VLC).
122. lezionet mekanike specifike (te shkaktuara nga mjetet e mprehta) jane :
- plaget prerese (scissa), shpuese (puncta), prerese-shpuese (scissa-puncta), carese (secatum).
123. kualifikimi I demtimeve trupore behet ne baze te :
- ligjit penal.
124. llojet e demtimeve trupore :
- te lehta, te renda.
125. dermishjet mund te kene forma te ndryshme :
- lineare, gjysmehene, shiriti, te rrumbullaket.
126. cilat jne nengrupet (llojet) e plageve mbretese (VLC):
- plaget pelcitese, kafshuese, tangjentore.
127. urat lidhese te cilat plage jane :
- plaget bretese (VLC)
128. frakturat dhe carjet (rupturat) per nga prejardhja mundnem me qene :
- traumatike, patologjike.
129. ekspertimi jo I sakte :
- ekspertimi I gabueshem/nga pakujdesia/rrejshem.
130. akti mjeko-ligjore perbehet nga 4 pjese :
- pjesa hyrese, rrethanat e ceshtjes, ekzaminimi objektiv, konkluzioni.
131. objektet e ekspertimit mjeko-ligjore jane :
- ekzazminimi I personave te gjalle/kufomave/provave material/ne baze te dokumentacionit mjekesor.
132. ekzaminimi I personave :
- demtimet trupore, percaktimi I aftesise seksuale/pjekurise seksuale, gjendja seksuale e papercaktuar, paprekshmeria seksuale, shtatzania,lindja, aborti, krimet seksuale, percaktimi I alkoolit, simulimi, disimulimi dhe agravimi.
133. kur behet ekzaminimi I kufomave :

- vdekjet e dhunshme(vrasje, vetvrasje, aksidentet)/papritura/panjohura/dyshimta.

134. ekzaminimi I provave material :
- ekzaminimi I mjeteve dhe armeve, ekzaminimi I gjakut, qimeve, spermes, indeve te buta.

135. ne prova material me karakter biologjik bejne pjese :
- gjaku, qimet, sperma, fecesi, peshtyma.

136. tregoni dallimin ndermjet cumbustio dhe ambustio :
- combustion -> djegie siperfaqesore e trupit, ambustio -> pervlim.

137. cka eshte sadizmi, masokizmi :
- sadizmi -> perjetim I knaqesise seksuale duke ushtruar dhune ne partner, mazokizmi -> perjetimi I knaqesise seksuale duke ushtruar dhune ne vete.

138. ne identifikimin e kufomave te kalbezuara dhe skeletizuara dallohen meshkujt dhe femrat nepermjet kafkes :
- x

139. tregoni fazat e macerimit, mbytja ne lengje dhe afatet kohore te tyre :
- zbehja (2-4 ore), rrudhja (6-7 ore), destruksioni.

140. te I porsalinduri, kush mund te sjelle deri te asfiksia :
- mbytja me lak, shtrengimi me duar, mbyllja e rrugeve te frymemarrjes.

141. shoku :
- varg reaksionesh te organizmit ndaj agresionit pa marre parasysh se nga cilet agjent ai eshte shkaktuar. Shkaktaret me te shpeshte te shokut -> lezionet mekanike massive/termike/infeksionet bakteriale me bakteriemi apo toksemi, lezionet crush e blast, leshimet e miokardit, operacionet massive.

142. hemorragjia massive paraqitet te :
- vulnus punctum/scisum.

143. tribadizmi eshte ;
- marredhenia seksuale ne mes dy femrave ne forma te ndryshme si perqafimet, shtrengimet e deri te perdorimi I penisit artificial.

144. shtangimi kufomor e percakton
- kohen e vdekjes, fillon 2 ore pas vdekjes.

145. te plaget prerese kemi :
- demtim meknik,fizik, biologjik.

146. lezionet vdekjeprurese jane :
- lezionet absolute/relative.

147. definicioni I plages :
- cenim I shtresave te lekures.

148. nga pikepamja klinike plaget ndahen ne :
- plaget e pasterta (aspektike - > v. aspticum), plaget e kontaminuara (v. contagiosum), plaget e infektuara.

149. tek shiqimi I kufomave te djegura ne vendin e ngjarjes e rendesishme eshte qe te zgjidhen keto problemve mjeko-ligjore (min.5):
- percaktimi I mjetit djeges, identifikimi I viktimes, percaktimi I djegies se kufomes perso gjalli/pas vdekjes, kerkimi I demtimeve kriminale.

150. demtimet e trupave apo edhe vdekja vjen si pasoje e veprimit te rrymes elektrike, nadaj pershkruani formulen – lidhja ne mes te intesitetit, rrezistences dhe tensionit te rrymes elektrike.
- I=U/R / I=I/Ri+Rn -> I = intensiteti I rrymes, U = tensioni, R = rezistenca, Ri = rez. e izolimit, Rn = r. e trupit te njeriut.

151. nga pikepamja fiziopatolojike ne asfiksi mekanike vdekjeprurese crregullimet e tyre shfaqen ne disa periudha, andaj pershkruani periudhat dhe stadet e shfaqjes :

- Pre-asfiktike -> menjehere pas ndalimit te frymemarrjes zgjate 10-15s. Asfiktike -> 5 stade – stadi I dispense inspiratore/ekspiratore/ ndalimit te perkoheshem te frymemarrjes, frymemarrjes terminale, ndalimit perfundimtar te frymemarrjes.

152. percaktimi I kohes se vdekjes bazuar ne baze te zhvillimit te procesit te macerimit bazohet ne keto tipare te shfaqejes ne kufome :

- percaktimi I fazes se njollave me ane te proves se shtypjes me gishta, vertimi I ftohejs se kufomes duke vendosur kurrizin e dores ne pjeset e zbuluara te trupit, te dhenat e tablave te njohura te autoreve te ndryshem.

153.

Pytjet nga libri

1. Cka eshte mjekesia ligjore

- Dicipline shkencore qe merrem me perpunimin dhe zgjidhjen e ceshtjeve me karakter mejekesor dhe biologjik qe hasen ne praktiken e perditshme te organeve te policies, prokurorise dhe gjykates, ne luften qe keto bejne ne kuader te veprave penale qe godasin jeten dhe shendetin e personit.

2. Objektet e investigimit mjekoligjor jane :

- Kufomat, personat e gjalle, provat material, materialet e ceshtjes dokumentare si pjese e dosjes hetimore.

3. Kufomat paraqesin interes investrigimi mjekoligjor kur :

- Individi ka vdekur nga shkaqe te dhunshme, vdekje te papritur, kufomat e porsalindurve, kufomat ne trajtim mjekesor, kufomat e semureve qe vdesin ne institusiconet shendetesore brenda 24 oreve te par a te shtrimit, kufomat e paidentifikuar.

4. Investigimi I personave kryhet ne keto raste :

- Percaktimin e demtimeve trupore, gjendjes seksuale, krimet seksuale, moshen dhe indentitetin e nje personit.

5. Investigimi I provave material biologjike kruhet per te percaktuar :

- Gjurmet e lengjeve biologjike si njolla gjaku, sperme, qime/floke, eshtra, inde/pjese organesh, peshtymen, djersen, urinen.

6. Investigimi I materialeve te ceshtjes kryhet ne baze te :

- Dokumenteve hetimore dhe gjyqesore.

7. Investigimi mjekoligjor ka per detyre te ndihmoje organet e drejtesise te zgjidhe :

- Ceshtje me karakter te pergjitshem -> shkakun e vdekjes, mekanizmin, tempin e ardhjes vdekjes, kohen e vdekjes id. pozitiv I kufomes, inv. gjitha gjurmeve dhe shenjat e demtimeve, percaktoje mjetin qe ka shkaktuar demtimet, percaktoj shkallen e rendesise se demtimeve trupore, demtimet e fituara per se gjalli/vdekuri, vertetoj/perjashtoj faktoret e tjere qe mund te kene ndikuar ne ardhjen e vdekjes/plagosjes. Me karakter te vecante -> perc. pozicionin e ndersjellte te viktimes dhe autorit, largesine, drejtimin e qitjes dhe kalibrin e mundshem te armes, shenjat e demtimit te kufoma nese I torturuar/jo.

8. Llojet e vdekjeve :

- Vdekje nga dhuna (vrasja, vetvrasja, aksidenti, fatkeqesia), vdekjes e dyshimte, e papritur, e paparashikuar, vdekje nga shkeljet mjekesore, vdekje ne gjendje arresit/burgu.

9. Nga pikepamja juridike, natyra e vdekjeve :

- Vdekje pa dhune/natyrore, vdekje me dhune (vrasje, vetvrasje, aksidenti, fatkeqesia, papercaktuara, paklasifikuara).

10. Vdekja e papercaktuar konsiderohet :
- Ajo vdekje qe edhe pas autopsies, analizave lab. dhe hetimit te ceshtjes ende nuk eshte e mundur te konkludohet nese jemi perpara nje vdekje kriminale/vdekje natyrore.
11. Vdekje e paklasifikuar konsiderohet :
- KUr vdekja nga rrezimi prej se larti vertetohet se nuk eshte vdekje natyrore/vrasje, por nuk arrihet te percaktohet nese eshte vetevrasje/aksident.
12. Grupi hetimor perbehet nga :
- Prokurori/oficeri I policise gjyqesore (kryetar grupi), eksperti kriminalist, eksperti mjekoligjor.
13. Si udherrefyes qe duhet patur parasysh ne investigimin e nje ngjarje kriminale me pasoje vdekjen :
- Pergaditja e plan-programit te investimit te rrethanave te vdekjes, vendosja e kontaktit telefonit me vendin e ngjarjes, lajmerimi I personelit per transport te kufomes/provave material, bashkpunimi midis eksperteve, veprimet para fillimit te kqyrjes sevendit te ngjarjes, fotografimet,filmimet dhe skicimet ne vendin e ngjarjes, identifikimi I kufomes, keqyrja e kufomes, mbledhja e gjurmeve dhe provave material, transportimi I kufomes ne morg,autopsia e kufomes dhe raporti mjekoligjor.
14. Prova materiale konsiderohen :
- Ato sende qe kane sherbyer si mjete per ta kryer krimin, qe kane mbi siperfaqen e tyre gjurme si dhe te gjitha gjurmet e tjera qe mund te kete lene autori I krimit.
15. Kufoma ne vendin e ngjarjes mund te jete :
- E fresket, e dekompozuar, e skeletizuar, e infektuar.
16. Hapi I pare per te arritur ne realizimin e nje investigimi :
- Caktimi I ekspertit/eksperteve duke I zgjedhur nepermjet personave te regjistruar ne libra te caktuar.
17. Te drejtat e mjekut ekspert :
- Te mos e pranoje kryerjen e ekspertimi -> e drejta e pretendimit te inkompetences/kerkojne te perjashtohen nga investigimi nese ekzistojne shkaqe te konfiltit interest/rezulton te kete lidhje familjare, farefisnie, krushqie me palet.
18. Procesi I zbulimit te fakteve realzohet nepermjet :
- Procesit te koncepteve, gjykimeve, arsyetimeve mjeko-ligjore.
19. Koncepti mjeko-ligjor eshte :
- Fryt I nje forme te menduarit, qe lind ne baze te fakteve te grumbulluara gjate praktikes dhe te mbeshtetura ne dijet teorike.
20. Arsyetimi mjekoligjor nenkupton :
- Analizen logjike te fakteve mjekoligjore dhe te tezave tashme te njohura te cilat shpiejne ne nje gjykim ne lidhje me faktet e para sit e lidhura mes tyre ne nje bllok te vetem.
21. Gjykimi mjeko-ligjor :
- pohim I formes se nje konkluzioni duke I bashkuar dhe ndare provat positive dhe negative mbi bazen e principeve dhe njohjeve shkencore te ditura boterisht.
22. Metodat dhe principet e mjekesise ligjore :
- Vrojtimi dhe nuhatja intuitive, teknikat zbuluese (mjetet dhe metodat qe duhen perdorur per zbulimin e provave dhe fakteve mjeko-ligjore permes testimeve laboratorike), analiza e fakteve permes diagnoses diferenciale te percaktimi I shkakut, mekanzmit dhe llojit te demtimit/vdekjes.
23. Principet qe udheheqin gjykimin mjeko-ligjor gjate nje ekspertimi :
- Principi I Lokardit (kurdohere kur dy objekte ndeshen dhunshem midis tyre do te shkembjene gjumr te njeri tjetri), principi I individualitetit (dy objekte mund te jene te padallueshme mes njeri-tjetrit por asnjhere identike), kategoria e njohes shkencore
24. Metoda mjekoligjore karakterizohet :

- Ngritja e dilemave, versioneve, modelimeve eksperimentale me qellim zbulimi dhe shpejgimi ne menyre me racionale te fakteve dhe provave me ngjyresa biologjike dhe mjekesore te ngjarjes kriminale (meted inductive dhe deductive)

25. Intuita mjekoligjore :

- Rrjedhoje e nje mendesie shkencore te kultivuar, e nje provoje pune te gjate per te "nuhatur" detaje dhe vecore gjate nje ekspertimi te caktuar.

26. Metodat mjekoligjore mund te jene :

- Metoda dhe intuita mjekoligjore, kartezianizimi (dyshuarit), e verteta absolute dhe e verteta ligjore.

27. Akti I ekspertimit sipas natyres mund te jete :

- Akt ekspertimi I kufomes/proves materiale, dokumentave te ceshtjes, I ekzaminimit te demtuarit.

28. Akti I ekspertimi perbhet nga :

- 3 pjese -> pjesa hyrese (vendin, kohen e kryerjes se ekspertimi, kush e kerkon, mjeku qe e kryen etj), pjesa pershkruese (pershkruhet objekti – I demtuari, kufoma, prova materilae etj,), pjesa perfundimtare/konkluzioni (rrjedhoje logjike e pjeses pershkruese)

29. Semundjet qe shkaktojne vdekje natyrore te papritur dhe te paparashikuar mund ti perfshihen ne 3 kategori:

- Ato qe japing zhvillime te ngadalshme dhe tinzare (shenja e pare vdekja), ato qe japing carje te menjehershme te eneve te gjakut te shoqeruara me hemorragji vdekjeprurese, ato te natyres infective te fshehte qe zhvillohen shume shpejte dhe pa dhene shenja alarmante te njohura (endokarditi bakteriale, miokarditi viral, hepatitis viral toksik).

30. Faktoret per kryerjen e autopsies :

- Mosha e te ndjerit, marrja e nje informacioni mjekesor te besueshem per gjendjen shendetesore te ndjerit gjate jetes, prania e deshmitareve ne momentin e vdekjes.

31. Klasifikimi I traumave :

- Traumat fizike, asfiktike, termike, elektrike, kimike.

32. Objektet qe shkaktojne demtime fizike ndahne :

- Mjete, vegla, arme.

33. Demtimet e ndryshme fizike ndahen :

- Dermishjet dhe gervishjet (ekskoracionet), kontuzionet (ekimozat, hematomat), plaget shqyrese (laceracionet), frakturat, carja (rupture), derrmimi I organeve (destructio), sindroma e shtypjes (crush sindroma), shkeputja e pjeseve te trupit (detraction), shoku, komocioni dhe kontuzioni I trurit

34. Dermishjet/gervishjet jane :

- Demtime te siperfaqshme te lekures nga veprimi ne menyre tangjenciale te buzeve te mjetit te forte/rralle nga shtypja me kete mjet te forte. Mund te shkaktohen edhe nga rryma elektrike -> "elektroshenja" qe mund te kene ngjyra kafe te erret deri ne ngjyre gri ne te verdhe. Ne forme **gjatesore, si furce.**

35. Hematoma nenkupton :

- Grumbullimin e gjakut brenda fushes kontuzive. Permasat dhe graviteti I kontuzionit varen nga forcat goditese, struktura dhe vaskularizimi I indit te demtuar – vihet re "stampimi" I mjetit godites.

36. Faktoret qe influencojne ne permasat e kontuzionit jane :

- Forca e goditjes, mosha e viktimes, seksi, individet e dhjamosur.

37. Koha e shkaktimit te hematomes percaktohet :

- Metamorfozes se shkaterrimit te hemoglobines -> minuta/ore – diten 3 -> e kuqe-vjollce-blue e erret. Dita 4-7 -> e gjelbert-jeshile. Dita 8-14 -> jeshile e zbehte – e verdhe e forte, pastaj e verdhe e hapur. Zhdukja e ngjyres pas 2 javesh/muajsh.

38. Vecorite e plageve shqyrese (laceracioneve):

- Shfaqen ne indeet qe mbeshteten ne eshtrat e dala, organet e brendshme parenkimatoze, prania e “urezave indore” midis mbuzeve te laceruara, goditjet eme mjete brerese me drejtim tagjencial/kend shkaktojne plage ne trajte “lemboje”

39. Mekanizmat demtues se frakturave :

- Ndrydhja, shtypja, perdredhja. Mund te jene te mbyllura/hapura. Sipas shkalles -> te plota/jo te plota.

40. Ruptura nenkupton P:

- Carjen e indeve/organeve te brendshme nga veprimi I faktoreve mekanike me intesitet goditje te larte. Shoqerohen me hemorragji te konsiderueshme, me prishje te struktures dhe funksioneve te organit te prekur. Mund te jene te **siperfaqeshme, njeshtore, shumta.**

41. Crush sindroma :

- Shtypjen/ngjeshjen e nje pjese te trupit, me shpesh muskujve nga pasha te renda per nje kohe te gjate – kur viktima clirohet nga shtypja, pjeset e shkaterruara dhe te nekrotizuara te indeve thithen nga enet e gjakut te zones perkatese, duke crregulluar balancen funksionale e metabolike te sistmeve te organizmi – shoku traumatic.

42. Llojet e shokut qe hasen me shpesh ne praktiken mjekoligjore :

- Shoku traumatic, hemorragjik, I kombinuar.

43. Komocioni I trurit :

- Demtim funksional I trurit dhe nenkupton humbjen e menjehershme te vetedijes e shoqeruar me ulje te aktivitetit te zemres dhe frymemarrjes, mund te jete I lehete/rende ne varesi te zgjatjes te humbjes se vetedijes.

44. Kontuzioni I trurit :

- Demtim organik – crregullime funksionale – humbje vetedijes per nje kohe me te gjate. Nenkupton zona mikrohemorragjike ne masen trunore. Ne shumicen derrmuese te rasteve shoqerohet me gjendje kome cerebrale.

45. Detyrat e mjekut nese nje person mendohet se ka vdekur:

- Te percaktoje nese vdekja ka ndodhur me te vertete, te njihet me rrethanat mjekesore te vdekjes dhe te beje nje kequrje te jashtme te kufomes, nese e ka te qarte shkakun e vdekjes te perpiloj skeden e vdekjes.

46. Skeda e vdekjes ka rendesi ne keto drejtime :

- Behet vertetimi I shkakut te vdekjes (jo me pare se 12 ore, jo me vone se 24 ore nga casti I vertetimit te vdekjes), plotesohet nga mjeku I familjes/ai qe e ka kuruar ne momentet e fundit, serioziteti dhe saktesia e perpilimit te skedave te vdekjes ka vlera demografike te vdekjes se populates.

47. Shkaku I vdekjes :

- Eshte semundja/trauma te cilat jane pergjegjese per sheprthimin, te shpejte/zgjatur te hallkave te mekanizmave fiziopatologjik vdekjeprures ne organizmin e njeriut.

48. Mekanizmi I vdekjes :

- Crregullim I balancave fiziologjike dhe biokimike te papajtueshme me jeten dhe te shperthyera nga shkaku I vdekjes – asistola, v-fib, shoku hemorragjik/traumatic, anoksia e trurit, paraliza e frymemarrjes, toksemia.

49. Menyra e vdekjes :

- Eshte lloji I ardhjes se shkakut te vdekjes, qe nenkupton formen ligjore te vdekjes dhe qe ne fakt eshte nje perparsi jurudike.

50. Natyra jurudike e vdekjes perqendrohet :

- Kryesisht te menyra e ardhjes se shkakut te vdekjes dhe ka rendesi per te percaktuar nese ka vend ose jo per fillimin e nje procesi penal.

51. Llojet e vdekjes :

- Vdekje biologjike ose qelizore/cerebrale apo e trurit/natyrore ose pa dhune/jo-natyrore ose me dhune/fictive apo letargjia (helmimi, te ftohtit,traumat elektrike – proceset metabolike minimale)/e peparitur/mjekesore ose

eutanazike/ligjore ose denimi capital/civile ose shoqerore (mungesa e te drejtave civile/kufizimin e hapesirave demokratike dhe lirise qytetare te nje individi/shiprtrore ose morale

52. Shenjat e vdekjes :

- Ato ndryshime qe ndodhin ne organizmin e vdekur si rezultat I ndryshimeve fizike, kimike, biologjike te cilat grupohen si shenja te menjehershme, te hershme, te vonshme.

53. Shenjat e menjehershme te vdekjes :

- Humbja e vetedijes, paraliza ndjesore e motore, ndalimi I frymemarrjes dhe qarkullimit te gjakut, zbehja dhe humbja e elasticitetit te lekures, shnjat ne sy (ora e pasvdekjes) -> humbja e reflkesit korneal dhe atij te drites, mosreagim te pupillave (fillimisht pup. e zgjeruara 45-60 min, me pas shtangim me hapje mesatare), anizokoria kur demtimet e trurit dhe te helmimit, kornea humb shkelqimin dhe lageshtia – merr pamjen e turbullt brenda 30 min (**perda Winslow**), kapaket e syrit nuk mund te mbullen 1-2 ore 2 trekendesha me ngjyre te verdhe -> kafe te erret qe njihen si "tache noire" (**njolla e Lareshes).** Leshimi I msukulatures (1-2 ore), pulsimet ne nivele te vogla, kur thonjte e gishtave shtyp -> ndrron gjyra.

54. Shenjat hershme te vdekjes :

- Njollat kufomore (livores mortis), shtangesia kufomore (rigor mortis), ftohja e kufomes (algor mortis).

55. Njollat kufomore :

- shkaktohet ne momentin e vdekjes nga zbritja e gjakut poshte qe me pas vijne e thekesohen duke u lokalizuar ne pozicionet me te poshtme te trupit te viktimes, ne pjeset deklive si pasoje e pranise se forces se gravitetit. Ne vendet kur siperfaqja e trupit e mbeshtetur ne toke, lekura e zbehte – venat mekanikisht te shtypura. **Fillojne te behen te dukshme 30 min – 2 ore pas vdekjes.**

56. Njollat kufomore ne fytyre me shpesh shihen te :

- te persona te vdekur nga shkaqe te pamjaftueshmerise zemres, vdekje te papritura nga pato. zemres/mushkerise, vdekjet asfiktike (varje, mbytje), elektrotraumat, overdozat nga drogat.

57. Zhvendosja e njollave :

- Perderisa njollat konfigurohen nga qenia e gjakut brenda vazave, ne stadin e **hipostazes**, atom und te zhvendosen nga nje zone ne tjetren sipas ndryshimit te pozicionit te trupit. Nese shtypen -> zbardhen e rishfaqen -> kur rishfaqen me vonese -> stadi I **stazes.**

58. Fikesimi I njollave :

- Pas 15-24 ore – ndryshimi I pocizionit te trupit nuk shoqerohet me zhvendosje te njollave (shkak se hemoglobina pasoje e hemolizes, clirohet nga eritrocitet, shperndahet ne plazme dhe se bashku me te del nga enet e gjakut dhe e permbyte indet rrethuese **-> stadi I imbibicionit -> fillon procesi I dekompenzimit.**

59. Njollat te helmimet :

- Vdekjet nga CO -> ngjyre te kuqe te celur ne roze, cianid -> ngjyre te kuqe te forte, nitratet -> ngjyre vjollce ne blu, qendrimet e trupit ne mjedise te fohta -> ngjyre roze.

60. Shtangesia kufomore, kur fillon :

- 2 ore pas vdekjes dhe konstatkohet ne grupet e muskujve te shkurter -> artikulacione si nofulla, faqe, qafe, kycet e duarve e kembeve, gishtat e dores e perhapet ne muskujt me te gjate, muskujt e kyceve te berrylave, gjunjeve.

61. Shtangesia e plote per sa ore shkaktohet :

- 8-10 ore pas vdekjes, ndrron me temperature te mjekdist. Klima e bute -> shtangesia qendron deri 18-36 ore, klime te nxehte <24ore, klime te ftohte -> 7 dite maksimalisht.

62. Mungesa e shtangesise ne ndonje grup muskujsh nenkupton :

- Veprime te kryera mbi kufomen sidomos kur ajo levizet qellimisht nga vendi I ngjarjes.

63. Shtangesia kataleptike/spazma kadaverike :

- Kur shfaqet njekohesisht ne momentin e vdekjes – vjen nga situatat stresante teper t medha, pak caste para vdekjes, ne sforcime te renda fizike, nga demtimet e trungusit truirt, ne elektrotraumat.

64. Ftohja e kufomes merr temepraturen e mjedisit per :

- 6-10 ore, 1 grade ulet per ore – matja behet me thermometer ne anus ku lihet 2 minuta.

65. Shpejtesia e renies se temperatures varet nga :

- Masa trupore, ushqyerja, shkaku I vdekjes, temperatura dhe lageshtia e mjedisit, veshja e viktimes, vendi I ngjarjes.

66. Shenjat e vonshme te vdekjes manifetohen me :

- Fenomene kalbezuese/konservuese.

67. Formula e Casper-it per dekompozim :

- Dekompozimi I kufomes eshte me I shpejte ne ajer sesa ne mjedise tjera. Shkalla e dekompozimi ten je kufome gjate qendrimit per 1 jave ne ambient te jashtem (ajer) eshte e barabarte sa per 2 jave ne uje dhe 8 jave ne dhe.

68. Stadet e kalbezimi kufomor :

- Stadi I ngjyrimit, stadi I fryrjes, stadi I lengezimit, stadi I skeletimit.

69. Stadi I ngjyrimit :

- Fillon me **njolle jeshile ne anen e djathte te barkut,** lekura shfaq vizatim venoz ne trajte shiritore te zeze ne nje sfond te bardhe. Ne **vere** - > **20-25 ore, dimer -> 2-3 dite.**

70. Stadi I fryrjes :

- Shkak I formimit te gazeve. **Vere -> dita 3-4, dimer -> dita 20-30.**

71. Stadi I lengezimit:

- Shfryrje te trupit, shtimin e legezimit nga vrimat natyrale, qullosje te indeve, rrepje te lekures, renie te flokeve dhe thonjeve etj. Shfaqet brenda **3-6 muajve.**

72. Stadi I skeletizimit :

- Kur kufoma ne mjedisin e jashtem -> **1-2 jave filon.** Ne kushte nentokesore, behet I plote **pas 2 vjetesh.** Ne te porsalindurit dhe femijet e moshes se gjirit, **brenda 1-2 mujash.**

73. Organet qe I rezistojne dekopozimit dhe qe mund te bejne te mundur konstatimin e demtimeve te tyre :

- Ezofagu, mushkerite, veshkat, fshikeza urnare, uterusi, prostata, zemra.

74. Fenomenet konzervuese jane :

- Mumifikimi, sapunifikimi, regja torfore.

75. Mumifikimi :

- Proces qe lidhet me humbjen e lengjeve nga idnet -> tharjen e kufomes. Procesi behet ne ajer, toke, shpella, varre. Kusht I domosdoshem -> temepratura e ulet dhe ajrimi I mire, cka pengon zhvillimin e mikroorganizmave duke ndaluar kalbezimin.

76. Sapunifikimi :

- Proces qe realizohet ne mjedise me lageshi dhe mungese te oksigjenit – formohet ne varre me toke argjilore dhe me lageshti, dhe ne mjedise mocalore. Kufoma ngjyre te bardhe/verdhe, inde te qullosura, ere karakteristike si te djathit te prishur.

77. Regjja torfore :

- Kur kufoma e varrosur ne toka me aciditet te larte. Lekura beht e forte e ngjeshur (regjet), merr ngjyre kafe te erret, indet dhe organet ngjeshen, eshtrat humbasin kriperat duke u beret e buta saqe mund te priten me thike.

78. Shikimi I kufomes ne vend te ngjarjes :

- Ne forme spirali ose te rratheve koncentrik, duke filluar nga perfieria drejt qendres. Keqyrja duhet filluar nga lart-poshte -> nga koka te kembet. Pershkrujen Njollat kufomore, shtangesia, temperatura e trupit me qellim te percaktimit te kohes se vdekjes. Vlersohet temperatura e mjedisit, lageshtia, era, qe influencojne dukshem percaktimin e kohes se vdekjes. Duart e viktimes nuk hapen me force sepse mund te humben prova si fibra, qime, grimca, bloze.

79. Llojet e autopsise :

- Autopsi e pare, autopsi e perseritur, autopsi mbas zhvarrimit te kufomave te dekompozuara dhe skeletizuara

80. Autopsia :

- Synon te konstatoj, te sqaroje dhe ta vertetoje fakte mjekoligjore qe kane rendesi ne hetimin e nje vdekje. Behet ne bazen e nje vendimi te marre nga organet e Policise gjyqesore, te Prokurorise, dhe te Gjykates. Kryhet jo me pare se 12 ore nga momenti I vdekjes (jo me pake se 4 ore ne raste te jashtzakonshme).

81. Autopsia mjekoligjore nenkupton :

- Kqyrjen e brendshme dhe te jashtme te kufomes.

82. Kqyrja e jashtme fokusohet ne :

- Shenjat kufomore, higjiena personale ne lekure, floket, mjekrra, thonjet e duarve dhe kembeve, ndotjet nga urina/fecei, gjendja e lekures, muskujve, eshtrave, kqyrja e kujdesshme e duarve, thonjeve per grimca gjaku, ekzaminimi I vrimave ntyrale (hundes, gojes, vesheve, vaginam anusi penisi -> prania e mundshme e sekrecioneve), ekzaminimi I llojeve te demtimeve sipas regjionit ku ato ndodhen, perdoren skica, diagrame, fotografi.

83. Kqyrja e brendshme e kufomes :

- Njihet si **nekrotomi**. Nekrotomia e plote = hapjen e 3 zgavrave Koke-kraheror-bark – merren kampione per analiza toksikologjike, histologjike, serologjike, bnakterologjike, kimike.

84. Ne pershkrimin e keqyrjes se jasthme eksperti pershkruan :

- Moshen, seksin, stature fizike, lartesine e shtatit, peshenm te ushqyerit, anomalite e lindura nese ka, shkallen dhe shperndarjen e shtangesise dhe njollave kufomore, floket (gjatesiam, ngjyra), qimet ne fytyre, pamjen e syve, pupillave, ngjyren e irisit, veqorite e hundes e vesheve nese ka, prania ose mungesa e dhembevem vrajat e dukshme dhe tatuazhet, shfaqet e jashtme te semundjeve dhe nderhyrjet kirurgjikale.

85. Shkalla e rendesise se demtimit, karakteristikat dhe permasat e tij varen nga shume faktore si :

- Lloji I mjetit, intensiteti I forces goditese, tempi I goditjes, siperfaqja e trupit ndaj te cilit kryen goditjet.

86. Demtimet e shkaktuara nga goditjet me mjet te forte jane :

- dermishja, kontuzioni, plaga, fraktura, carja (ruptura), demtimi I organeve, sindroma e shtypjes, shkeputja e pjeseve te trupit, shoku, komocioni/kontuzioni I trurit.

87. Demtimet e skalpit shkaktohen ne 2 menyra :
    Nga goditja me mjet te forte (si rregull demtimet lokalizohen siper “rrethit te kapeles”), nga rrezimi dhe perplasja me siperfaqe te forte (demtimet shihen poshte rrethit).

88. Diagnoza diferenciale e VLC ne regjionin e kokes :

- Ne baze te vecorive te buzeve, kendeve, sidomos te dyshemeja e plages permes pranise se fijezave te shume te holla te urezave afer kendeve te plageve.

89. Humbja e vetedijes nga hematoma epidurale :

- Brenda 4-8 oresh nga koha e pesimit te traumes (48-72 ore).

90. Hematoma subdurale eshte shkak I :

- Grisjes se urezave venoze per shkak te zhvendosjes qe peson masa trunore permes mekanizmit te nxitim-frenimit. Zhvillim akut -> brenda pak oresh, subakut -> pas 3 ditesh deri ne 3 jave, kronike -> pas 3 javesh nga goditja. **50 cc gjak kercenuese per jeten.**

91. Mekanizmi I vdekjes te hemorragjite subaraknoidale :

- Pengimi I qarkullimit te lengut CS dhe edema e trurit.

92. Demtimet mekanike ne regjioni ne qafes perfshijne :

- Kontuzionin, laceracionin, keputje te plote.

93. Sa mililitra gjak duhet ne hapesiren perikardiale qe te shkaktohet vdekja :

- 150 ml te tamponada e zemres.

94. Organi me I rrezikuar karshi goditjeve ne murin e barkut :

- Melcia

95. Demtimet nga mjetet e mprehta (v. scissum) me mekanizem :

- Shpues, preres, preres-shpues, cares.

96. Plaget shpuese :

- Komponenten e jashtme/brendshme. Mund te jene qorre/tejshkuese (thika, bicaku, bajoneta, gersheret, kacavida, gjilperet). Vecoria dalluese -> **mungesa e ”urezave indore”**

97. Permasat dhe vecorite e plageve shpuese ne lekure (komponentja e jashtme) varen nga :

- Trajta e mjetit, kendi I shpimit, levizja e tehut(leviz thika -> Y, leviz trupit -> L), gjendja e tendosur/shtendosur e lekures e indeve tjera, vijat ndarese te Langerit.

98. Karakteristikat e plageve shpuese te goditjet me motiv vetvrasje :

- Lokalizohen ne parim ne ato vende qe shkaktojne demtim fatal (zemra) -> shihen plage te ceekta qe vijne gradualisht me te thella “plaget hezituese”. Pellemba e dores passive sperkatet nga njolla gjaku.

99. Karakteristikat e plageve shpuese te goditjet me motiv vrasje :

- Hasen palge te shumta, te perhapura ne regjione te ndryshme dhe me thellesi shpimi thuajse uniforme, te lokalizuara ne pozicionet e pasme te trupit (shpine, qafe, kraheror, bark). Ne duart e krahet e viktimes hasen “plaget shpuese mbrojtese”, Karakteristike -> shfaqja e demtimeve te shumta e te thella ne ato regjione te trupit ku gjinden organet jetesore.

100. “Bishti I dallendyshes” haset te :

- Plaget prerese me motiv vetvrasjes, me drejtim poshte.

101. Cka konstatohet te vetvrasjet me plage prerese :

- Konstatohet sperkalat e gjakut ne duar dhe teshat e viktimes, si ne objektet ne vendin e ngjarjes.

102. Plaget prerese me motiv vrasje shfaqen :

- Ne qafe dhe jane vdekjeprurese per shkak te hemorragjise massive ose embolive ajrore, nga demtimi I vazave te medha te gjakut. Zakonisht shfaqen sin je e vetme, e thelle, me buze fine, e pashoqeruar me plage hezituese. Nese plaga prerese ne qafe shkaktohet me pozicion te autorit nga mrapa, plaga ka fillimin e afer jebdut te veshit te krahit ted ores se autorit, duke kaluar perpara qafes me drejtim horizontal dhe kap thellesine maksimale per te perfunduar ne anen e kundert, ne nje pozicion me te ulur se ai I anej tjeter.

103. Plaget carese (vulnera secata):

- plage prerese ne trajte ulluku te pykezuar, me buze te rregullta dhe kende. Plaget vdekje prurese kryhen per qellime vrasese dhe lokalizohen kryesisht ne koke, fytyre, qafe, shpatulla.

104. Rendesia kriminalistike e municionit qendron ne faktin:

- Se predha pas qitjes mund te identifikohet pasi markohet me shenja gjurmezimesh qe ajo perfiton gjate kalimit ne brendesi te tytes, nepermjet numrit te viaskave, thellesise dhe drejtimit tu flurudhes se perdhes.

105. Veprimi I perdhes mund te jete :

- Shpues dhe shkaterrues, shpues, veprim si te tehut te thikes, veprimim godites.

106. Demtimet ne distance shpejgohen me :

- Krijimin e kavitetit te perkoheshem – vecanarisht me e rende kur ne demtimet ne koke pasi struktura e forte e kafkes gjate shpimit e ul mjaft energjine kinetike te perdhes, duke devijuar drejtimin e saj shpues me maje.

107. Demtimet me arme zjarri mund te jene :

- Motive aksidentale, vetvrasjesh, vrasjesh.

108. Ekspertimi mjekoligjor I lendimeve me arme zjarri per ceshtje kryesore :

- Percaktimi I demtimeve nga arma e zjarrit, percaktimi I largesise se qitjes/drejtimit te qitjes/llojit te armes.

109. Kur eshte I mundur percaktimi I drejtimit nga arma e zjarrit :

- kur plaga eshte tejpertejme, plage qorre, demtim tangjencial

110. Faktoret plotesues te qitjes :

- Rryme flake (2-5 cm, 3000C), nje re gazi (10-20 cm), karbon/bloze (30cm), grimca te padjegura (1m)

111. Plaga e vrimes se hyrjes se perdhes krijohet nepermjet 4 distancave :

- Qitjet me puthitje te plote/puthitje te pjesshme/nga afer/ne largesi.

112. Qitja me puthitje te plote ne regjioni ne kokes :

- Jep plage hyrese ne trajte ylli/kryqi dhe stampim te tytes rreth saj.

113. Plaga tejshpuese :

- Kur plaga eshte tejshpuese, vrima e daljes ka tendence te jete e permasave me te medha, e crregullt, me buze te perveshura nga jashte, pa minus ind, pa brez dermishjeje/fshirje.

114. Plaget me arme zjarri me motive vetvrasje karakterizohen :

- Kryhen ne regjione anatomike qe perkojne me ndodhjen e organeve jetesore, jane me puthitje te plote ose me puthitje te pjesshme, plaget ne bark (shihet se kembeza terheqet me gishtin e kembes), plaget e ciftezuara -> e para ne kraheror, e dytra ne koke, si rregull arma gjendet prane viktimes, nganjehere e fikesuar ne dores e saj, ne shumicen e rasteve ne kurrizin e dores sidomos ne 3 gishterinjte e pare te viktimes do te gjejme depozitimin e faktoreve plotesues te qitjes si dhe dukurine e “sperklimit mbrapsht”.

115. Plaget me arme zjarri me motive vrasje karakterizohen :

- Plage te shumta ne regjione te ndryshme te trupit dhe me drejtim te kalimit te predhave nga shume ane, prania e nje ose me shume plageve te lokalizuara ne pjeset e pasme te trupit (koke, shpine), plage qe kane karakteristika te qarta te vrimave te hyrjes te qitjeve ne largesi

116. Autopsia te demtimet nga mjetet e transportit kryhet per arsye :

- Identifikim te viktimes(kur trupi I djegur, I karbonizuar,copetuar), te percaktoj shkakun e vdeekjes dhe te vertetoj nese vdekja eshte pasoje e nje ngjarje automobilistike, te dokumentoj llojet e demtimeve dhe mekanizmat e shkaktimit te tyre, te vertetoj ose te perjashtoj ndonje factor ndihmes qe mund te kete qene I pranishem ne momentin e shkaktimit te ngjarjes.

117. Shkaqet e ndodhise se aksidenteve automobilistike jane :

- Perdorimi I substancave narkotike, faktori njerzor, infrastruktura mjedisore, shperthimi I semundjeve akture.

118. Demtimet brenda makines ndodhin me 4 mekanizma :

- Kur makina perplaset perpara, anash, mbrapa, rrokulliset.

119. Lloji dhe vecorite e demtimeve qe peson kembesori varen nga 4 faktore :

- Shpejtesia e automjetit ne momentin e gjarjes, tipi I makines, lartesia e shtatit, menyra e frenimit.

120. Nese te dy gjymtyret e frakturar ne te njejtin nivel :

- Viktima ka qene I mbeshtetur ne te dy kembet ne momentin e goditjes perkundrejt makines me fytyre/shpine. Nese gjymtyret e frakturuar ne nivele te ndryshme kjo tregon se viktima ne momenti ne goditjes ka qene duke ecur/vrapuar. Fraktura e vetem nje anesie tregon se viktima eshte goditur anash.

121. Cka ndihmon ne percaktimin e shpejtesise se automejtetit te aksidentet ne trafik :

- Teshat apo objektet e viktimes (kepuce, kapela, syze, cante), ndihmon ne percaktimin e shpejtesise se automjetit.

122. Cka kerkohet ne vendin e ngjarjes se aksidenteve :

- Gjurmet e frenimit te rrotave, gjurme ferkimi apo perplasje te ndryshme te automjetit ne objekte te palevizshme (peme, shtylle, gur, kilometrazh, mbetje materiales (copa xhamash, karburanti/vajrash)

123. Demtimet tipike te traumat hekurudhore :

- Flasin carte per aksident hekurudhor -> nga kalimi I rrotave te hekurta mbi trupin e viktimes. Shfaqin 3 shenja : 1. gjurmen e stampimit te rrotes, 2. gjurma e ferkimit, 3. shkeputje indesh/eshtrash

124. Mekanizmat e asfiksise :

- Fizike, kimike, paaftesia e indeve dhe qelizave per te marr oksigjenin nga gjaku.

125. Asfiksia nga mbytja mund te jete :

- Mbytje mjedisore, mbytje nga zenia e rrugeve te frymemarrjes, mbytje nga mbyllja mekanike e vrimave te hundes dhe gojes, asfiksia traumatike.

126. Mbytja mjedisore shkaktohet nga :

- oskigjeni I pamjaftueshem ose mungon ne ambient > ne mjedise te mbyllura sasia e oksigjenit priret te reduktohet si rezultat I nje sere shkaqesh (prania e bimeve, dekompozimi I mbeturinave oragnike, puset e zbrazura, tunele, prania e nitrogjenit, depozitat frigoriferike).

127. Mbyllja mekanike e vrimave te hundes dhe gojes te te porsalindurit :

- Nga rrobat/jorgani, gjiri I nenes, gjate kohes se ushqimit

128. Ekimoza nga stampimi I dhembeve :

- Kur mbytja drejtpersedrejti me duar, ngjeshja e fytyres me jastek, mbulesa krevati, shtrengimi me mjete te buta me duar.

129. Tipat e shtrengimit/strangulimit :

- Varja, mbytja me lak, mbytja me duar.

130. Maska ekimotike shkaktohet :

- Kur shtypen vetem venat jugulare, truri do te mbingarkohet me gjak qe nuk do te arrij te zbraet -> krijimi I maskes ekimotike dhe petekieve hemorragjike ne konjuktiva dhe sklera.

131. Shkak tjeter I mekanizmit te vdekjes nga shtrengimi I qafes :

- Arresti kardiak respirator sekondar -> nga stimulimi I sinusit carotid

132. Asfiksia mekanike nenkupton :

- Shtrengimin e qafes me ane ten je laku te kapur ne nje object te fikesuar qe terhiqet nga vete pasha e trupit -> vdekjen nga varrjet e shkaktojne 3 faktore : 1. shtypja e eneve te gjakut, ngacmimi I tufes se nervave ne kete zone, shtypje e rrugeve te frymemarrjes.

133. Llojet e varrjeve :

- Plote, gjysem e plote, shtrire.

134. Shenja tipike kryesore e varjeve :

- “Brazda e strangulimit” – shiriti ekimotik shpesh I dermishur ne trajtu ulluku me gjeresi dhe thellesi qe percaktohet nga vecorite e lakut – trajte te germes U, MBI mollen e Adamit.

135. Kufoma te varjet me motiv vetvrasje :

- Fytyra zakonisht e zbehte shkak se shtypen gjitha enet e gjakut te qafes, gjuha del jashte, e thate e kafshuar, skrecione shkumoze qe dalin nga hunda, pikeza hemorragjike ne sklera dhe konjuktivat e syve.

136. Mbytja me lak (strangulation funalis) :

- Shtrengimi I qafes qe terhiqet jo nga pasha e trupit te viktimes, por nga nje force tjeter.

137. Ne mbytjet me lak, vdekja vjen nga :

- Hipoksia e trurit e kjo per shkak te shtypjes se a.carotide dhe venave jugulare. Laku shtyp njekohesisht si a.carotide, edhe venat juulare por nuk shtyp ato vertebrale – arsye per te cilen gjaku ne nje sasi te mjaftueshme do te shkoj ne tru dhe fale nje presioni te larte arterial nga kontraksionet e fort ate zemres prej nga ku nuk arrin te zbrazet -> fytyra do te jete e mavijosur me pikeza hemorragjike ne fytyre, ne sklera dhe konjuktiva.

138. Brazda e strangulacionit te vrasjet me lak ka vecorite :

- drejtim horizontal dhe perfshin tere perimetrin e qafes dhe si rregull POSHTE molles se Adamit, zakonisht ka ngjyre te verdhe qe kur thathet merr ngjyre kafe, laku I bute -> brazde te ceket, tel I holle -> brazde te thelle. Autopsi -> fryrje te mushkerive, pikezime hemorragjike ne cipat e organeve qe njihen si **njollat e Tardieu -** jo rralle fraktura e kockave te fytit, gjaku I zi e lengshem.

139. Stadet qe kalon nje njeri I vetdijshem gjate mbytjes ne uje :

- Stadi I ndergjegjshmerise (mban frymemarrjen ne menyre te vullnetshme deri sa e humb ate), stadi I pandergjegjshmerise (viktima ben frymemarrje te pavullnetshme, uji do te filloje te thithet ne rruget e siperme te frymemarrjes). Viktima humb ndergjegjen 3-5 minuta nga momenti I zhytjes ne uje.

140. Shenjat e mbytjes te konstatuar te kufoma gjate autopsise :

- Nese nje kufome nxirret shpejte nga uji – shkume nga edema pulmonare do te mbush vrimat e hundes dhe gojes -> “kerpudha shkumore” dhe prania e ujit ne stomak, shtimi I vellimit te mushkerive(emfizema pulmonare), me

gjurme te stampimit te birnjeve, prania e pikezimeve hemorragjike ne siperfaqet e poshtme te mushkerive dhe midis lobeve (**njolla Paltuaf-es).** Lekura e trupit sidomos ne krahe dhe kofshe ka pamje kokrrizore -> "lekura e pates", duart e rrobalareses, fenomeni I macerimit, dorezat e vdekjes, lekura e fytyres e enjtur dhe e mavijosur, konjuktivat te kongjestionuara dhe me pika hemorragjike, staza venoze ne organet e brendshme, edema e trurit -> **gjaku I lengshem pa koagula me ngjyre te erret si ZIFTI.**

141. "Duart e rrobalareses" :

- Kur viktima ka ndejtur te pakten **1-2 ore** ne uje, lekura e duarve/kembeve rrudhet/zbehet. Kur koha e qendrimit ne uje zgjate mbi **4-6ore ->** rrudhat behet me te thekesuara, te forta, te zbardhitma, duke qendruar keshtu per 1 jave **-> fenomeni I macerimit** qe me pas fillojne te shqiten brenda 2 javeve ne trajten e "**dorezave te vdekjes"**

142. Diagnoza e mbytjeve mund te ndihmohet me percaktimin e :

- Diatomeve - alga nje qelizore – ne mbytje thithen ne mushkeri dhe permes alveolave me spetume te qara kalojne ne qarkullimin e gjakut duke u depozituar ne organet e brendshme.

143. Koha e daljes se kufomes nga uji :

- Ne stinen e veres, ne temperature te ngrohte te ujit -> ne thellesi 2 metra, kufoma del ne siperfaqe pas 14-24 oresh, ne 4-5 metra -> pas 1-2 ditesh, ne 7-8 metra -> pas 2 ditesh. Ne temperatura te ftoha, koha 3fishohet.

144. Djegia dmth :

- Veprimi I energjise termike mbi trupin e njeriut nga kontakti me flaken, gazet dhe avujt e mbinxehur, me lengjet ne vlim, objektet e ngurta te nxehura.

145. Ceshtjet qe konsiderohen te rendesishme ne ekspertim mjekoligjor te kufomave te djegura :

- ID pozitiv I kufomes, nese viktima e djegur per se gjalli/vdekur, dallimi I demtimeve te shkaktuara nga nje lloj tjeter dhune, shkaku, mekanizmi, menyra e vdekjes, vertetohet/perjashtohet veprimi I faktoreve ndihmes si dhe perdorimi I alkoolit/droges.

146. Djegiet sipas mjetit ndahen :

- Djegiet nga flaka, djegiet me kontakt, djegiet nga rrezatimi, lengjet e vluara, mikrovalet elektromagnetike jo jonizuese, djegiet kimike.

147. Sipas thellesise se demtimeve, djegiet ndahen ne 4 shkalle :

- Shkalla I -> epidermen -> skuqje dhe enjtje te lehte si dhe rrjepje te lekyures pa flluska, Shkalla II -> perfshin epidermen dhe dermen -> karakterizohet me pranine flluskave me madhesi te ndryshme te mbushura me leng te tejdukshem. Shkalla III -> perfshin tere shtresat e lekures -> zona nekrotike me ngjyre te verdhe ne te erret. Shkalla IV ->karbonizim I pjsesshem ose I plote jo vetem I lekures por edhe I indeve te thella, muskuj, eshtra.

148. Pervelimet vdekjeprurese :

- Ambustio te shkalles se trete 30-50% siperfaqes trupit – nuk verehet djegie e qimeve si dhe karbonizim te indeve.

149. "Gezofi I leopardit":

- Flaka qe shkakton te gjitha shkallet e djegies – me intesitet jo te njejte.

150. "Poza e boksierit ne mbrojtje":

- Djegie te shkalles se katert si pasoje e tkurrjes se muskujve pas vdekjes te cilet shkurtohen per shkak te dehidrimit dhe denatyrimit te proteinave, muskujt fleksore kontraktohen shpejte dhe fuqishem.

151. Shkaku dhe mekanizmi I vdekjes nga djegia varet nga :

- Shkalla e djegies, siperfaqja e trupit te djegur ne perqindje, mosha e personit. Mekanizmi = shoku djegies – variant I shokut traumatic qe vjen nga dhimbjet e forta dhe shfaqet brenda nje kohe te shkurter nga disa minuta/ore pas marrjes se demtimeve.

152. Percaktimi nese djegia ka ndodhur per se gjalli/pas vdekjes realizohet duke shfrytezuar vecorite dalluese te djegies per se gjalle qe jane :

- Prania e CO2 ne gjak, prania e blozes ne rruget e siperme dhe poshtme te frymemarrjes, skuqja dhe djegia e rrugeve te siperme te frymemarrjes nga futja e flakeve gjate procesit respirator, prania e leukociteve dhe

fibrines ne lengun e fshikzave, mungesa e demtimeve dhe mosprania e blozes ne palet e kapakeve te syve te mbledhura instiktivisht nga mbyllja e syve per tu mbrojtur nga zjarri.

153. Kushtet qe favorizojne goditjen nga te nxehtit :

- Alkoolizmin, ateroskleroza e trurit dhe e zemres, perdorimi I medikamenteve antidepresive, obeziteti, sforcimet fizike, semundjet kronike, pleqte.

154. Veprimi I temperatures se ulet ne menyre lokale (perniones) shfaqet ne forme :

- Morthi – zakonisht ne pjeset e skajshme te trupit (gishtat e duarve/kembeve) – kalon neper 3 stade -> **stadi eritematoz, vezikuloz-buloz, nekrotik/gangrenoz.**

155. Shkallet e hipotermise :

- Hipotermia e bute (34-35C), hipotermia e mesme (30-34C), hipotermia e rende (<30C).

156. Fenomeni I "zhveshjes paradoksale":

- Viktima gjendet e zhveshur - ne stadin e halucionacioneve I krijohet ndjesia subjective e te nxehtit per shkak te anestezise nga ngritja e terminacioneve nervore te lekures. Si rregull viktima gjendet ne "poziten krruspull" - si pasoje e aktivizimit subkortikal vetembrojtes .

157. Ndjeshmeria ndaj te ftohtit varet nga :

- Mosha, gjendja fizike, seksi, kushtet klimaterike/ato te trupit

158. Shenjat qe hasen ne autopsi te merdhirjet :

- Ngjyra roze ne te kuqe e lekures si rezultat I mbledhjes se oksihemoglobines nga moskonsumimi I O2, **njollat e Vishnjevskit** – ne trajten e gerryerjeve hemorragjike ne mukozen e stomakut dhe zorres se holle si dhe ne disa raste dhe **pankreatiti nekrotik-hemorragjik.**

159. Elektroshenja varet nga :

- Voltazhi, amperazhi, regjioni I kontaktit ne lekure si dhe koha e zgjatjes se kontaktit.

160. "lekura e krokodillit"

- Rastet e elektrotrumave te shkaktuara nga kontakti indirect permes krijimit te "harkut elektrik" – ne mes te burimit elektrik dhe viktimes formohen te ashtuquajtura "elektroshenjat valezuese" – te vogla, te rrumbullaketa, te vrimezuara me ngjyre kafe/zeze dhe te shperndara ne nje zone te gjere te siperfaqes.

161. Vecorite e elektroshenjave te shkaktuara me kontakt/shume afer kontaktit :

- Vihen re ne mollezat e gishtave/pellembave te duarve dhe shuajt e kembeve, elektroshenja kasike paraqitet me permasat qe shkojne nga 1-2 mm deri 1-2cm me ngjyre te bardhe si shkume/verdhe ne te kuqerremte ne qender te fundosur

162. Metalizimi dukuria :

- Kur percuesit metalik te rrymes vijne ne kontakt me siperfaqen e trupit por edhe nepermjet harkut elektrik lene ne lekure dhe me thellesi te saj pjeseza te metalit/gjurme te tyre (kripra plumbit, bakrit) si pasoje e elektrolizes se joneve metalike me anionet indore – karakteristike ne dg. e elektroshenjes hyrese te ngjyrosura me hematoksiline.

163. Shenja dalluese e goditjes se rrufese :

- "Pema e rrufese" ne trajten e degezimit pemor (arborisatio) si bima e fierit – e shkaktuar ne lekure, me ngjyre te kuqe/roze, qe zhduket gjate shtypjes me gishta = **Figura e Lichtenbergut. –** lokalizohet me shpesh ne gjoks, supe, krahe, kofshe dhe shfaqet 1 ore nga goditja dhe mund te qendroje deri ne 24 ore – lidhet me zgjerimin e thekesuar te kapilareve te lekures si pasoje e nxitjes se forte te nervave periferik.

164. Mekanizmi I vdekjes nga goditja e rrufese (fulguration):

- Arresti kardiopulmonar I menjehershem dhe I pariktheyshem

165. Faktoret qe ndikojne ne helmimin e organizmit mund te jene :

- Te jashtem -> lloji, natyra e lendes helmuese, cilesia dhe doza e helmit, tretshmeria e helmit, rruget e futjes dhe eleminimit te helmit, tretshmeria e helmit ne indet dhe lengjet biologjike. Brendshem -> mosha, pasha trupore, seksi, gjendja shendetesore dhe emocionale, perdorimi I vazhdueshem I alkoolit, droges.

166. Helmimi I shpejte/ngadalshem/shume I ngadalshem :

- Zhvillohet vrrullshem, sipas dozes dhe toskicitetit te larte te helmit shpie ne vdekje brenda disa minutave deri ne 24 ore nga momenti marrjes se helmit. Helmimi I ngadalshem/subakut -> gradualisht helmimi, demtimet organike e funksionale te indeve jane me pak te shprehura dhe nen efektin e mjekimit nuk perfundojne me vdekje. Helmimi shume I ngadalshem -> pasoje e marrjes ne menyre sistematike te dozave per nje kohe te gjate te cilat ne vetvete nuk paraqesin ndonje veprim toksik shume te rendesishem

167. Kriteret e percaktimit te diagnoses mjekoligjore te helmimit :

- Rrethanat e qeshtjes, kqyrja e vendit te ngjarjes – shenjat klinike qe ka manifestuar viktima perpara se te vdiste, te dhenat anatomopatologjike te autopsise se kufomes, te dhenat e analizes toksikologjike – te mundur zbulimin cilesor dhe sasior te lendes helmuese.

168. Provat materiale qe lidhen me vdekjen nga helmimi :

- Vjella, gelbaza, urina, fece

169. Te helmimet per analiza toksikologjike merren keto materiale :

- stomaku me gjithe permbajtje, zorre te holla rreth 1m, zorre trashe 0.5m, melci, veshke, tru, mushkeri nga 50gr per secilen, gjak/urine rreth 30 gr.

170. Helmet me prejardhje inorganike :

- preparatet e fosforit, arsenikut, bakrit.

171. Helmet me prejardhje organike :

- klororganike dhe fosfororganike.

172. Helmet agrokimike :

- Fotoksina, granozani, (Parationi, Diazinoni, Fleboli, Kocifosi -> veti te frenojne fermentimin e kolinesterazes ne eritrocite dhe ne plazme -> rritje Ach -> hipereksitabilitet muskulor vullnetshem dhe pavullnetshme, mioze te thekesuar, sekrecione shkumoze nga vrimat e gojes dhe hundes, sekrecione lotesh te thara -> “kufoma qe qan”), Zinebi, Selinoni

173. Ne autopsi te helmimi me arsenic konstatohet :

- edeme dhe nekroze te mukozes se stomakut dhe zorreve, distrofi te organeve parenkimatoze. Per analiza merren floket, gjak, urine.

174. Merkuri triada :

- Stomatit, kolit, nekroze. Ne autopsi verehet : edeme dhe nekroza e gingivave/mukozes se aparatit tretes/veshkave.

175. Karakteristika e helmimit me CO :

- Shfaqja e nje dobesimi te pergjitshem te muskulatures sidomos kembeve dhe duarve dhe kur personi mundohet te ngrihet dhe te ece per ti shpetuar rrezikut, rrezohet. Autopsi -> ngjyra e kuqe e celur e lekures dhe e gjakut si dhe fenomenet e asfiksise. Percaktimi I karboksihemoglobines behet me metoden e spektrofotometrise dhe gazkromatografise te gjakut te marrur nga kufoma.

176. Mekanizmi I vdekjes nga helmimi me medikamente :

- Edema pulmonare dhe frenimi I SNQ. Medikamentet me te zakonshme -> amitriptina, imipramine, valiumi, haloperidoli, klorpromazina.

177. Doza vdekjeprurese e alkoolit :

- 7gr/kg peshe trupore

178. Shkaku subjektiv I kequshtrimit te detyres se mjekut eshte :

- Pakujdesia dhe dashja kriminale.

179. Shkaqet objective qe mund te shfaqen ne shkeljet mjekesore :

- Pamjaftueshmeria e dijeve teorike, mungesa e pervojes, keqmenaxhimi organizativ/teknik, mangesite ne paisje dhe aparatura, teknologji dhe medikamente.

180. Pakujdesia paraqitet nga pikepamja juridike :

- Forma e vetbesimit te tepruar, forma e nenvleresimit

181. Llojet e gabimeve mjekesore :

- Gabimet diagnostike, taktiko-mjekuese, tekniko-mjekuese, deontologjike.

182. Triada e simboleve te identitetit te qenies njerzore perfshin :

- Gjurmet e gishtrinjeve, ADN, vecorite e dhembeve.

183. Procesi I identifikimit perfshin 3 kategori :

- Identifikimi “in toto” I objektit ne baze te se teres/”indirectum” I objektit ne baze te gjurmeve/”in situ” I objektit ne baze te se pjesshmes.

184. Objekt identifikimi mjekoligjor jane :

- Personat e vdekur (kufomat), personat gjalle, provat materiale si mbetje me natyre biologjike

185. Ekzaminimi mjekoligjor I personave te vdekur per qellime identifikimi kryhet te :

- Kufomat e fresketa te panjohura/k. e kalbezuara e konzervuara/coptuara dhe te djegura, kufomat e skeletizuara pse mbetjet skeletike, kufomat me numer te madh ne katastrofa natyrore, kufomat si viktima ne numer te madh ne krimet kunder njerezimit.

186. Tafonomia :

- Shkenca qe studion esc fare ndodh ne trupin e nje personi te vdekur sipas mjedisit se ku ka qendruar kufoma (ne siperfaqe te tokes, uje, nen toke). Faktoret -> procese tafonomike.

187. Eshtrat qe kane tregues antropometrike me te rendesishem per te percaktuar seksin :

- Eshtrat e bacinit (legenit), te kafkes, kockat e gjata tubulare (te gjymtyreve).

188. Metodat laboratorike qe sherbejne per ekzaminimin e njollave te dyshuara per gjak jane :

- Keqyrja me sy te lire/mikroskopike/analizat kimike/provat serologjike/provat e gjurmeve gjenetike te ADN.

Pytjet prej Videos

1. Ne mbytjet me lak, brazda e strangulimit ka keto vecori :

- Thellesi te njejte ne gjithe shtrirjen e saj.

Varja :

- Suspensio (brazda nuk ka thellesi jo te njejte. Paraqet shtrengimin e qafes ne lak nen ndkimin e peshes se trupit dhe gravitacionit. Ne suspension funalis -> brazda ka thellesi te njejte ne te gjithe perimetrin, vazhdimesi te plote.

2. Entomologjia mjekoligjore studion :

- Percaktimin e insekteve dhe larvave.

3. Percaktimi I gjinise te kufomat e skeletizuara behet :

- Permes kafkes, kockave te legenit.

4. Acidet shkaktojne :

- Nekroze koagulative

5. Antidot I malationit eshte :

- Acetil kolina (ben pjese ne helmet fosfoorganike, ne kuader te inskticideve.

6. Ne qitjet me puthitje zakonisht vrima hyrese karakterizohet nga :

- Prania e faktoreve plotesues te qitjes ne kanalin e predhes.

7. Ne prova materiale bejne pjese :

- Teshat, thika, sopata. Prova materiale biologjike -> lotet, pestyma, materiet fekale, gjaku, sperma.

8. Ne cfare lloji vdekjesh jane karaktertikat e meposhtme :

- Hematoma periorbitale bilaterale -> tek frakturat e bazes se kafkes. Kufoma mbane ere te bajameve te hidhura -> helmimi me cyanide. Poza e bokserit -> tek djegiet e shkalles se katert. Shtangesia kataleptike -> demtimet e trungut trunor. Hematoma e nxehte -> tek djegiet (theyrja e kafkes e shoqeruar me hematoma epidurale).

9. Permend shenjat e vdekjes per se gjalli tek te djegiet :

- Prania e CO2 ne gjak, prania e blozes ne rruget e siperme dhe poshtme te frymemarrjes, skuqja dhe djegia e rrugeve te siperme te frymemarrjes (nga futja e flakeve gjate procesit respirator), prania e leukociteve dhe fibrines ne fshikzen urinare, mungesa e demtimeve dhe mosprania e blozes ne palet e kapakeve te syrit

10. Plaget e shkaktuara me mjete te forta(VLC) kane keto vecori :

- Ekimoza dhe derrmishje perreth, ureza indore

11. Prania e brezit te fshirjes tek demtimet me arme zjarri perreth vrimes hyrese tregon per :

- Radhen e qitjes. Sa me shume qitje qe ka -> shkon duke u zvogeluar brezi I fshirjes. Nese vaji present -> hera e pare e qitjes.

12. Prania e brezit te mbretjes ose te derrmishjes pereth vrimes hyrese tregon per :

- Qitjen me arme zjarri. Brezi I mbrehjes/dermishjes nuk eshte asgje tjeter vec nje brez qe formohet nga veprimi dinamik I predhes kur godet lekuren. Kur predha godet lekuren, shkakton nje unaze -> brezin e dermishjes -> kjo ekziston te cdo qitje edhe nga largesia dhe afersia – tregues per qitje me arme zjarri.

13. Prania e faktoreve plotesues te qitjes, perreth vrimes hyrese eshte tregues per :

- Qitje nga afersia. Faktoret plotesues veprojne <1m nga tyta e armes ne raport me trupin.

14. Ne fenomene konzervuese bejne pjese :

- Mumifikimi, sapunifikimi.

15. Nje menyre e vdekjes mund te kete shume shkaqe te vdekjes, dhe nje shkak I vdekjes mund te kete shume menyra te vdekjes :

- E sakte.

16. Ne cfare lloji vdekjeje jane karakteristikae njollat e meposhtme :

- Njollat e Visnjefskit -> veprimi I pergjitshem I hipotermise. Njollat Paltauf-> mbytjet ne lengje “wet drowning” (mushkeri). Njollat Tardie -> asfiksite ne pergjithesi (epikard, cipen viscreale te mushkerise)

17. Shenjat e poshteshenuara ndihmojne ne percaktimin :

- Berthama e osifikimit Becklard -> Pjekurine e foshnjes. Prania e berthames ne epifize te femurit – ngjyre te kuqe me d=0.2-0.8cm- duke e hapur gjurin me anen e nje prerje ne forme gjysmehene dhe mpas duke kryer disa prerje horizontale paralele te epifizes se poshtme te femurit. Hipersekrecioni I strukturave kolinergjike -> helmimi me organofosfate. Bllokimi I fermentit te Warburgut -> proceset neoplazike. Figura e Lichtenbergut -> goditjet nga rrufeja.

18. Nese temperatura rektale e nje kufome te gjetur eshte 24C, dhe ajo e e mjedisit 3. Sa perpara vdekur.

- 6 ore. (Kur temperatura e ambientit 20C, temperatura e ambientit bie per cdo ore 1C, kur temperatura I afrohet 0 si te rasti, temperatura e kufomes bie per cdo ore 2C

19. Shkruani anash sinonimet ne latinisht te shprehjeve te meposhtme :

- Tharja kufomore (desikacio), Fryerja kufomore (Emfizema), Plage shpuese (Vulnus punctum), Dhunim seksual (stuprum), Lindje (Partus), Etje e dhunshme (Sifis violenta).

20. Per percaktimin e natyres hematike ten je njollet e dyshimte te gjakut sherbejne :

- Metoda e aglutinimit/serumeneve funderruese/fenolftalines/llambes kuarcit. Cka eshte percaktimi I natyres hamtike te njolles -> a kemi te bejme me gjak apo jo, a eshte gjak njeriu?

21. Vrima dalese I shkaktuar nga veprimi dinamik I predhes me arme zjarri ka keto vecori :

- Buze te perveshura nga jashte. (Minus ind per shkak te energjise kinetike te larte qe shpon lekuren

22. Mumifikimin e favorizon :

- Ajrosja e mire, mjedisi rrethues I thate.

23. Shkaqet e ekspertimit te vdekjeve te papritura :

- Percaktimi I shkakut te vdekjes, percaktimi I rrethanave te vdekjes, vdekjet brenda institucioneve shendetesore.

24. Njollat kufomore na ndihmojne ne percaktimin :

- Vdekjes, pozites, kohes, shkakut te vdekjes.

25. … dhe kordoni umbilikl na ndihmojne ne percatkimin e :

- E porsalindjes.

26. Ne organet zbatuese te legjislacionit ne fushen e etikes dhe deontologjise mjekesore bejne pjese :

- Shoqata e mjekeve.

27. Fatkeqesia mjekesore :

- Nje perfundim pa rezultat te mire te mjekimit, jo nga pakujdesia apo gabimi ne mirebesim I mjekut, por si pasoje e nje semundje te rende, I vecorive individuale te organizmit, I rrethanave jo te favorshme.

28. Cka eshte formula te caktimi I kendit te hyrjes se perdhes :

- A-B/C, A- distanca prej tytes deri te hyrja, B- deri te vrima dalese, C- gjatesia e kanalit.

29. Ekzaminimi mjekoligjor I nje kufome foshnje te porsalindur :

- Kur dyshohet qe vdekja te jete shkaktuar nga ushtrimi I dhunes, kur kufoma en je femie te porsalindur me nene te panjohur – zbulohet ne vende te papershtatshme, kur nena eshte e njohur por ajo nuk ka qene e regjistruar ne konsultoren e grave shtatzane dhe femija ka lindur I vdekur ose ka vdekur menjhere pas lindjes pa ju dhene asnje ndihme nga ana e personelit mjekesor.

30. Sipas Biancinit, flora mikozike e kufomes zhvillohet ne 3 etapa :

- Etapa e pare -> I korrespondon stadeve te kalbezimit te fryerjes dhe lengezimit, shfaqen myqet e aspergileve, mucor, penicilium, oospore. Etapa e dyte -> I korespondon shperberjes se dhjamrave - > oospore, aspergillus, euroitium. Etapa e trete -> stadin e skeletizimit te kufomes -> trikodermes, cylindirum, monosporium.

31. Aktdeshmia perbehet ne 4 pjese :

- Hyrja, Rrethanat e qeshtjes, pjesa pershkruese, konkluzioni.

32. Kush ben pjese ne kuader te demtimeve trupore, shkruaj min.5:

- Faktoret fizik/kimik/biologjik/psikik/kombinuar/asfiktik/nutritive

33. Karakteristikat e vrimes dalese :

- Buzet e vrimes te crregullta dhe te citura jashte.

34. Materiet kimike me veprim local :

- Arsina, Acidet dhe bazat, alkoohol etilik.

35. Figurat e papillave te gishtrinjeve te duarve paraqiten ne 3 faza :

- Zona qendrore/bazale/periferike

36. Ekspertimi I njollave te gjakut mund te kete per qellim te zgjidhe keto qeshtje :

- A eshte njolla humane/jo, a I takon viktimes – identiteti, percaktimi I kohes se shfaqejes – te krimet seksuale, percaktimi I prejardhjes se gjakut, percaktimi I grupit te gjakut/ADN.

37. Qitjet me perputhshmeri hermetike, vrima hyrese ka keto karakteristika :

- Faktoret plotesues ndodhen brenda kanalit.

38. Ne kuader te lendimeve nutritive bejne pjese :

- Etja e dhunshme.

39. Ne demtimet/lezionet jospecifike bejne pjese :

- Dermishjet dhe gervishjet, mbrejtja, gjakderdhjet.

40. Plaget e shkaktuara me arme zjarrit mund te jene me karakter :

- Shpues, tejshpues, tejshqyes.

41. Faktori plotesues qe udheton me se paku :

- Gazet (3cm).

42. Ne Asfiksi mekanike nga shtypja NUK ben pjese :

- Mbytja me lengj, aspirimi.

43. Diagnostifikimi mjeko-ligjor I hlemeve beet ne baze te studimit :

- Rrethanat e qeshtjes, shikimi I vendit te ngjarkes, ekzaminimi I kufomes ne vendin e ngjarjes, autopsia, ekzaminimi mjeko-ligjor, ekzaminimiet tjera plotesuese.

44. Plaget mbretese kane keto vecori :

- Fijet indore (urezat indore) te pa keputura/

45. Shkruaj 4 gradet e djegieve :

- Shkalla 1 -> combustion eritematoza, Shkalla 2 -> C. vezikuloza, Shkalla 3 -> C. eseharotika. Shkalla 4 -> Karbonifikimi.

46. Permend te pakten 4 mekanizmat e vdekjes ne demtimet prerese dhe shpuese ne qafe :

- Prerja e eneve te medha te gjakut ne qafe, keputja e n.vagus/n.larygneus superior, demtimi I rrugeve te frymemarrjes, prerja e muskujve te qafes qe percillet met qrregullime funksionale.

47. Identifikimi I kufomes dhe personave te gjalle behet ne baze te ketyre metodave :

- Portreti I folur, pershrkimi I shenjave te veqanta, metoda e daktiloskopise/antropometrike, fotografimi, metoda biologjike.

48. Per gabime dhe faje mjekesore personle mjekesor vihet ne 3 lloje pergjegjesise :

- Diciplinore, administrative, juridike.

49. Ne reaksionet vitale absolute jetesore NUK bejne pjese :

- Inflamacioni, gjakderdhjet nenlekurore.

50. Kush jane objektet e ekspertimit mjeko-ligjor :

- Ekzaminimi I personave te gjalle, kufomave, provave materiale, ne baze te dokumentacionit mjekesor.

51. Ne asfiksine mekanike nga shtypja bejne pjese :

- Varja

52. Fazat e njollave kufomore bejne pjese :

- Hipostazis (45 min), Stazis (deri ne 6h), Imbicioni kadaverik (pas 6-12h)

53. Brazda e strangulimit te mbytjet me lak(jo varje, jo vetvrasje) karakterizohet me :

- Shtrirje ne menyre te njejte ne tere qafen, forme cirkulare.

54. Ekzaminimi I helmeve behet ne baze te studimit :

- Rrethanat e qeshtjes, shikimi I vendit te ngjarjes, ekzaminimi I kufomave ne vendin e ngjarjes, autopsia, ekzaminimi mjeko-ligjor, ekzaminimet tjera plotesuese.

55. Ekspertimi per percaktimin e pjekurise seksuale mbeshtetet ne keta faktore biologjik :

- Zhvillimi I pergjitshem I organizimit/organeve seksuale, aftesia per konceptim/mbajtjes se shtatzanise/lindje/rritje dhe edukim te foshnjes.

56. Ne baze te ligjit, marredhenia seksuale e dhimbshme mund te kryhet ne 3 menyra :

- Me perdorim te forces fizike, me arme te kanosjes, duke shfrytezuar mos aftesine e femres per tu mbrojtur.

57. Per tu kualifikuar ne vepra si vrasje e te porsalindurit duhet te plotosohen keto kushte :

- Qe I porsalinduri te kete lindur I gjalle/ te jete sipas konceptit mjeko-ligjor/vrasja te behet me qellim.

58. Dy format klasike te pakujdesesie mjekesore :

- Mjekimi I pakujdesshem, gabimi mjekesor.

59. Percaktimi I moshes te kufomat e skeletizuara behet permes :

- Kockave te gjata, kafka.

60. Kush ben pjese ne reaksionet vitale te pergjitshme :

- hemorragjia, infeksioni, embolia, aspirimi dhe degultimi.

61. Makrosomia putrefactive manifestohet me :

- Grumbullimi I gazeve ne kavitete si dhe ne organet parenkimatoze me rritjen enorme te kufomes. Gazet depertojne edhe nen lekure dhe shkaktojne pamje gjigante te kufomes.

62. Vdekjet e papritura studiohen me qellim :

- Ekspertimi, karakter fundamental, karakter preventive.

63. Deontologjia mjekesore eshte :

- Shkenca e moralit, detyrave dhe te drejtave te mjekut dhe punonjesve te mjekesise.

64. Organet zbatuese ne fushen e etikes dhe deontologjise :

- Urdheri I mjekut, komisioni I etikes, organet e drejtesise (prokuroria, gjykatat)

65. Prova pulmonare e Galenit :

- Per te konstatuar se I porsalinduri ka lindur I gjalle apo jo.